

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПОРІВНЯЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ
ПРАВО”**

Харків
2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПОРІВНЯЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ
ПРАВО”

галузь знань 08 “Право”,
спеціальність 082 “Міжнародне право”,
перший (бакалаврський) освітній рівень

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 3 від 22.11.2013 р.)*

Харків
2015

Програма навчальної дисципліни “Порівняльне кримінальне право” (галузь знань 08 “Право”, спеціальність 082 “Міжнародне право”, перший (бакалаврський) освітній рівень) / уклад.: В. Я. Тацій, М. І. Панов, В. І. Тютюгін та ін. – Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2015. – 20 с.

У к л а д а ч і: В. Я. Тацій,
М. І. Панов,
В. І. Тютюгін,
І. В. Самощенко,
О. В. Харитонова

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 11 від 15.12.2015 р.)*

1. ВСТУП

“Порівняльне кримінальне право” є нормативною навчальною дисципліною поряд з дисциплінами професійно-практичного циклу спеціальності 082 “Міжнародне право” (галузевий стандарт вищої освіти, затверджений наказом МОН України № 871 від 01.08.2013 р.).

Викладається у III семестрі навчання освітнього рівня “бакалавр” загальним обсягом 105 годин: із них – 26 лекційних; 30 – для практичних занять; 49 годин – самостійна робота студента. Мова викладання – українська.

Мета даного курсу: вивчення системи кримінального права України та зарубіжних країн (Англії, Росії, США, Франції, ФРН та ін.), принципів їх побудови, основних кримінально-правових інститутів цих країн, а також практики застосування законодавчих приписів та положень інших джерел кримінального права; формування у студентів юридичного мислення, знань, умінь та навичок, заснованих на базових положеннях кримінального законодавства України та окремих зарубіжних країн, використовуючи методи порівняльно-правового аналізу, догматичного, структурно-системного аналізу та ін.

Завданнями дисципліни є виявлення загальних та спільних рис у кримінально-правовому регулюванні суспільних відносин в Україні та окремих зарубіжних країнах; усвідомлення унікальності кримінально-правових систем цих країн, зумовлених особливостями історичного розвитку, та водночас їх єдності, що ґрунтується на сучасних процесах глобалізації та гармонізації національних законодавств кримінального права; вивчення особливостей формулювання правових дефініцій, норм та інститутів в цих країнах; дослідження специфіки правозастосування; набуття студентами навичок у тлумаченні кримінально-правових положень, вирішенні питань кваліфікації злочинних діянь та призначенні покарань за них.

У результаті вивчення дисципліни “Порівняльне кримінальне право”, студент повинен:

знати:

- основні поняття, категорії та термінологію національного і зарубіжного кримінального права;
- теоретичні основи побудови кримінально-правових інститутів у правових системах сучасного світу;
- особливості джерел та базові положення кримінального законодавства та практики його застосування в Україні й інших зарубіжних країнах;

уміти:

- всебічно аналізувати юридичні казуси, ґрунтуючись на відповідних джерелах кримінального права (кодексах, законах, статутах, судовій практиці, інших джерелах тощо) в Україні та зарубіжних країнах;
- застосовувати приписи законодавства та інших джерел кримінального права про покарання та альтернативні йому заходи кримінально-правового впливу;
- орієнтуватись у підходах до вирішення питань кримінальної відповідальності за окремі види злочинів в Особливій частині кримінального права зарубіжних країн;
- аналізувати сучасні тенденції розвитку юридичної практики, формулювати і аргументувати свою точку зору по спірних питаннях теорії і практики кримінального права України та зарубіжних країн.

2. З М І С Т

Розділ 1. Порівняльне кримінальне право, його предмет, метод та місце в системі наук. Навчальний курс з порівняльного кримінального права

Поняття порівняльного кримінального права, його предмет і метод, значення. Мета і завдання курсу “Порівняльне кримінальне право”. Місце в системі наук, взаємодія з міжнародним кримінальним правом. Зв’язок з іншими навчальними дисциплінами.

Розділ 2. Сучасні кримінально-правові системи. Основні тенденції їх розвитку

Кримінально-правова система, її поняття та структура. Різноманітність та типи кримінально-правових систем: романо-германська (континентальна), англо-американська, соціалістична, традиційно-релігійна (мусульманська). Їх основні риси та особливості.

Романо-германська (континентальна) система кримінального права. Роль римського права в правовій системі, підвиди правової системи. Країни романо-германської правової сім’ї: ФРН, Австрія, Швейцарія; країни романо-французької правової сім’ї: Франція, Італія, Бельгія, Нідерланди, Іспанія та ін. Вплив права країн романо-германської (континентальної) правової системи на уніфікацію європейського та міжнародного права.

Англо-американська система кримінального права (Англія, США, Канада, Австралія та ін.).

Особливості впливу англійського права у США та в країнах співдружності. Основні зміни в структурі системи права Англії. Механізм зближення правової системи Англії з правовими системами зарубіжних країн.

Правова система Скандинавських країн (північна правова сім’я) (Данія, Швеція, Норвегія, Фінляндія та ін.). Її уніфікованість. Зв’язок правової системи Скандинавських країн

з англійським правом. Використання в Скандинавії юридичних конструкцій та понять романо-германської системи кримінального права.

Вплив скандинавського права на правові системи країн Балтії (Латвія, Литва, Естонія).

Соціалістична правова система: її виникнення в якості особливого історичного типу (СРСР (1922-1991), країни Східної Європи з 40-х до 90-х рр. XX ст. (Польща, Угорщина, Чехословачія, Югославія та ін.). Загальні риси: політична ідеологія, класовий характер. Тенденції розвитку постсоціалістичної системи (Китайська народна республіка).

Традиційно-релігійна (мусульманська) правова система: релігійно-етнічні риси права Далекого Сходу, Африки; індуського, ісламського права. Закріплення релігійних догматів у нормативних приписах. Правова характеристика ісламських країн (Туреччина, Іран, Саудівська Аравія та ін.). Зв'язок із правом країн романо-германської правової системи та країн загального права. Розвиток правових систем ісламських країн: вестернізація, ісламський фундаменталізм.

Основні тенденції розвитку сучасного кримінального права. Загальні зауваження щодо поняття “сучасне кримінальне право”. Гуманізація кримінального права. Проблеми криміналізації нових видів злочинів (терористичні, корупційні, екологічні, комп'ютерні, медичні злочини тощо). Кримінальне право в умовах глобалізації та її вплив на розвиток національних кримінальних законодавств. Функціонування міжнародного кримінального права та його взаємодія з національним кримінальним правом, питання зближення та гармонізації.

Розділ 3. Джерела кримінального права України та зарубіжних країн

Загальна характеристика джерел кримінального права України та зарубіжних країн. Кримінально-правові норми Конституції України, КК України. Значення Закону “Про дію міжнародних договорів на території України” від 10.12.1991. Модельний КК для держав-учасників СНД. Дуалізм як особливість

джерел кримінального права США та ФРН, пов'язаний із федеральним устроєм держави.

Джерела кримінального права в країнах англо-американської правової системи: Велика Хартія Вольності, Білль про права в кримінальному праві Англії. Конституція США, значення Модельного Кодексу США в розвитку американського кримінального права. Звід законів США, КК окремих штатів. Особливість кримінального законодавства в Англії. Статутне право (парламентське законодавство). Судовий прецедент як джерело кримінального права Англії та США: його поняття, зміст, значення. Підзаконні акти, їх місце серед джерел кримінального права. Делеговане законодавство (“Наказ у Раді”). Роль судового тлумачення.

Джерела кримінального права в країнах романо-германської правової системи: кримінально-правові норми Конституції Франції та ФРН. Кримінальний закон як основне джерело кримінального права. Кодифікованість законодавства. Поділ КК на Загальну та Особливу частини. Інші закони ФРН як додаткове німецьке кримінальне право (Nebenstrafrecht). Судове тлумачення у Франції та ФРН.

Роль шаріату в кримінальному праві країн мусульманської правової системи. Юридичні приписи Корану, Сунни; акти їх тлумачення, що мають обов'язкову силу (кіяс); звичай (урф); доктрина (іджма).

Дія кримінального закону у часі та просторі, принципи його дії: територіальний, громадянства, реальний, універсальний. Принцип прапора за кримінальним правом Австрії, КНР, ФРН, Японії. “Активне” та “пасивне” громадянство у Франції. Зворотня дія закону. Екстрадиція.

Розділ 4. Поняття, ознаки та класифікація злочинів (злочинних діянь) у кримінальному праві України та зарубіжних країн. Склад злочину (поняття та ознаки, значення)

Поняття злочину (злочинного діяння), його ознаки. Способи визначення поняття злочину (злочинного діяння) –

формальне, прагматичне, змішане. Зв'язок визначення злочинного діяння з принципом “*nullum crimen sine lege*”. Класифікація злочинів (злочинних діянь) та її критерії. Поділ злочинного діяння (кримінального правопорушення) на злочин та проступок у країнах романо-германської правової системи. Види злочинних діянь за КК Франції: злочин (*crime*), проступок (*delit*) та порушення (*contraventions*). Фелонії (*felony*) та місдимінори (*misdemeanor*) у країнах англо-американської правової системи. Кримінальний проступок за КПК України. Худуд, кісас и тазір у країнах мусульманської правової системи.

Вчення про *corpus delicti*. *Поняття складу злочину, його зміст, види, функції та значення*. Кваліфікація злочину. Вклад радянського кримінального права в розвиток поняття складу злочину. “Склад діяння” (“склад закону”) (*Tatbestand*) за кримінальним правом ФРН. “Небезпечний стан особи” у якості підстави кримінальної відповідальності в країнах романо-германської та англо-американської правових систем.

Об'єктивні ознаки злочину (злочинного діяння). Об'єкт, його види, значення. Об'єктивна сторона, її зміст та конструкції. Діяння у кримінальному праві та його наслідки. Дія (*deliktum commissionis*) та бездіяльність (*deliktum omissionis*) як форми діяння. “*Actus reus*” в країнах англо-американської системи кримінального права.

Суб'єктивні ознаки злочинного діяння. Суб'єкт злочинного діяння. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти кримінальної відповідальності. Спеціальний суб'єкт злочинного діяння. Вік, з якого може наступати кримінальна відповідальність (“загальний”, “знижений”, “абсолютний”). Принцип “розуміння” у Франції, ФРН, Австрії. Ювенальна юстиція. Доктрина “*ragens patrie*”. Осудність та неосудність, критерії її встановлення (медичний та психологічний). Правила Мак-Натена 1843р. при встановленні стану неосудності у кримінальному праві Англії та США. Поняття “непереборного імпульсу” в американському кримінальному праві. Обмежена осудність, її значення. Особливості та види відповідальності юридичних осіб у кримінальному праві.

Суб'єктивна сторона. Концепції вини в кримінальному

праві. Вина як суб'єктивна підстава кримінальної відповідальності і як родове поняття умислу та необережності. Зв'язок із принципом “nullum crimen sine culpa”. Поняття, форми і види вини. Умисел та необережність як форми вини, їх види. Форми вини в країнах романо-германської системи кримінального права. Ступені умислу у Франції. Змішана вина у кримінальному праві країн СНД. Претерінтенціональна вина в Італії. “Mens rea” в країнах англо-американської системи кримінального права. Намір (intent), необережність (recklessness) та недбалість (negligence) як форми вини в Англії. Сувора і субститутивна відповідальність в Англії та США. Форми вини за Модельним КК США (1962 р.).

Розділ 5. Стадії вчинення злочину (злочинних діянь) у кримінальному праві України та зарубіжних країн

Стадії вчинення злочину (злочинного діяння): поняття, ознаки, види. Готування до злочину (злочинного діяння): поняття та ознаки. Замах на злочин (злочинне діяння) та його види. Відмежування замаху на злочин (злочинне діяння) від готування до злочину (злочинного діяння). Вирішення питань караності за готування та замах на злочин (злочинне діяння). Караність попередньої злочинної діяльності в якості самостійного (“усіченого”) злочину.

Особливості попередньої злочинної діяльності в країнах англо-американської системи кримінального права (відсутність інституту готування до злочину (злочинного діяння). Встановлення відповідальності за змову, підбурювання та замах як способів попередньої злочинної діяльності). Поділ змови (conspiracy) за загальним правом та статутним правом; за ступенями (у США). Поняття “явної дії” (overt act) в Англії, критерії “найближчого кроку” щодо справи Робінсона (Англія, 1915 р.), “суттєвого кроку” за Модельним КК США 1962 р.

Особливості попередньої злочинної діяльності в країнах романо-германської системи кримінального права (відсутність інституту готування до злочину (злочинного діяння) у Франції,

Іспанії, Італії та ін. Розміщення готування в Особливій частині КК ФРН. Змова (організація зловмисників як основний спосіб підготовчих дій попередньої злочинної діяльності). Види незаконного злочинного діяння у Франції: замах на злочинне діяння (*infraction tente*), злочинне діяння, що не відбулося (*infraction manquee*), та неможливе злочинне діяння (*infraction impossible*). Розбіжності у трактовці поняття “початок виконання злочинного діяння”. Суб’єктивні та об’єктивні теорії “початку виконання” за кримінальним правом ФРН.

Добровільна відмова, її поняття, ознаки та правові наслідки. Дійове каяття, його значення для кримінальної відповідальності та призначення покарання.

Розділ 6. Співучасть у злочині (злочинному діянні) в кримінальному праві України та зарубіжних країн

Поняття та ознаки співучасті в кримінальному праві. Об’єктивні та суб’єктивні ознаки співучасті. Підходи до визначення поняття співучасті в кримінальному праві країн англо-американської та романо-германської систем кримінального права. Співвиконавство та співучасть (у вузькому розумінні слова) (*complicite*) за КК Франції. Можливість співучасті у небережному злочині за кримінальним правом Англії, США, Франції, Італії та ін. Співучасть у мусульманській системі кримінального права.

Види співучасників. Поняття та види виконавця злочину в США. Вплив Закону про кримінальну юстицію 1967 р. на визначення учасників злочину в Англії. Концепція “еквівалентності причин”. Інші співучасники (організатор, підбурювач, пособник). Види пособництва.

Форми співучасті. Співвиконавство та співучасть у широкому розумінні слова. Форми співучасті у Франції. Види виконавства у ФРН. Підвищена відповідальність за організовану діяльність у співучасті.

Відповідальність співучасників злочину (злочинного діяння): підстава та межі. Акцесорна концепція співучасті у Франції та ФРН. Концепція самостійної відповідальності спів-

учасників в країнах англо-американської правової системи. Поняття колективної відповідальності. Використання конструкції “розумної людини” при вирішенні питання про відповідальність за ексцес виконавця в англійському та американському кримінальному праві.

Причетність до злочину (злочинного діяння): її види, відмінність від співучасті.

Розділ 7. Обставини, що виключають злочинність діяння в кримінальному праві України та зарубіжних країн

Поняття та система обставин, що виключають злочинність діяння. Відсутність чіткої системи обставин, що виключають злочинність діяння за кримінальним правом Англії. Поняття “захист” в англо-американській системі кримінального права, його види. Віднесення неосудності та недосягнення суб’єктом віку, з якого може наступати відповідальність у кримінальному праві до обставин, що виключають злочинність діяння за КК Франції та Іспанії. Особливості закріплення цих обставин у КК та конституційно-правових, цивільно-правових, кримінально-процесуальних актах ФРН. Поділ обставин: що виключають протиправність та що виключають вину. Обставини, що виключають злочинність діяння в мусульманській кримінально-правовій системі.

Необхідна оборона, її законодавче конструювання в кримінальному праві різних зарубіжних країн. Умови правомірності необхідної оборони, відповідальність за перевищення її меж.

Крайня необхідність: законодавча регламентація та умови правомірності, відповідальність за перевищення її меж. Види крайньої необхідності за КК ФРН.

Інші обставини, що виключають злочинність діяння: затримання особи, що вчинила злочин, виконання наказу або розпорядження, фізичний чи психічний примус, виправданий ризик та ін.

Розділ 8. Покарання та інші заходи кримінально-правового впливу в кримінальному праві України та зарубіжних країн

Поняття, ознаки та мета покарання. Різноманітність підходів до визначення поняття і мети покарання в кримінальному праві зарубіжних країн. Закріплення мети покарання крім КК і в Конституції (Іспанія, Італія), КПК (Франція). Основні теорії покарання: абсолютні, відносні та змішані (ФРН); відплати, виправлення та залякування для попередження злочинів (превенція: загальна та спеціальна) у країнах англо-американської правової системи. Види мети покарання за Законом про кримінальне правосуддя 2003 р. в Англії. Різні підходи до поняття та мети покарання представників неокласицизму та “нового соціального захисту” у Франції. Моральна (неутилітарна) та утилітарна функції покарання. Види мети покарання в мусульманській кримінально-правовій системі. Кара як зміст покарання.

Система покарань. Поділ покарань на основні, додаткові та змішані. Кримінальні, виправні та поліцейські покарання; загальнокримінальні та поліцейські покарання за КК Франції. Види покарань за КК Іспанії: суворі, менш суворі, невеликі. Визначення підсистем покарання щодо: неповнолітніх, військово-службовців, юридичних осіб. Види покарань за худуд, кісас, тазір мусульманської правової системи.

Окремі види покарань. Міжнародно-правові рекомендації щодо застосування смертної кари (резолюція Генеральної Асамблеї ООН 18.12.2007 р.). Смертна кара в Англії та США. Можливість широкого застосування смертної кари в країнах соціалістичної (КНР, Куба) та мусульманської правових систем. Збереження тілесних покарань у мусульманській кримінально-правовій системі.

Позбавлення волі (пожиттєво, на визначений строк, арешт) та штраф (його види та розміри, можливість заміни штрафу позбавленням волі) як основні види покарання. Позбавлення волі на визначений та невизначений строк в Англії, США. Види позбавлення волі у Франції: виправне покарання та

кримінальне покарання, що поділяється на: кримінальне ув'язнення та кримінальне ув'язнювання. Нові форми виконання позбавлення волі строком до одного року – режим напівсвободи та виконання тюремного ув'язнення по частинах. Грошовий та майновий штраф у ФРН, грошовий штраф та штрафодні у Франції. Майнові покарання в країнах мусульманської правової системи: штраф, конфіскація майна, знищення майна.

Інші альтернативні позбавленню волі покарання (конфіскація майна (загальна та спеціальна); різні види позбавлення прав: позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, позбавлення політичних або цивільних прав, позбавлення права керувати транспортним засобом, призупинення майнових та сімейних прав (інтердикт) та ін. Додаткове кримінальне право у ФРН.

Особливості покарань щодо юридичних осіб (штраф, конфіскація майна, ліквідація та ін.).

Інші заходи кримінально-правового характеру (заходи безпеки), поняття, відмежування від покарання. Превентивний кримінально-правовий вплив. Окремі види “заходів безпеки” у кримінальному праві англо-американської правової системи. Закон про попередження злочинів 1908 р. в Англії. Інститут поруки, продовжуване ув'язнення в Англії, США. Окремі види “заходів безпеки (виправлення)” у кримінальному праві романо-германської правової системи. Особисті та реальні “заходи безпеки” у кримінальному праві Франції. “Двоколіїність” (дуалістичність) системи кримінально-правових заходів у німецькому праві. Значення Закону про “звичних” злочинців 1933 р. у Німеччині. Види заходів безпеки та виправлення, що пов'язані з позбавленням волі та що не пов'язані з позбавленням волі.

Інститут пробації. Інші заходи кримінально-правового характеру в кримінальному законодавстві України.

**Розділ 9. Загальна характеристика системи
Особливої частини кримінального права.
Кримінальна відповідальність за окремі види злочинів
(злочинних діянь)**

Особлива частина як система кримінально-правових інститутів та норм, що визначають поняття та ознаки конкретних видів злочинних діянь і покарань за їх вчинення в сучасному кримінальному праві. Поняття, критерії побудови, структура та значення Особливої частини. Зв'язок норм Особливої частини з нормами Загальної частини.

Характеристика Особливої частини в країнах романо-германської правової системи: розміщення кримінально-правових норм тільки у КК (Росія, Латвія, Литва та ін.) або і в інших законах (Австрія, Норвегія, Польща, Франція та ін.), їх абстрактна визначеність, поділ норм за структурою на розділи (глави), об'єкти посягання. Кількість та порядок послідовності розташування розділів (глав) в Особливій частині.

Відсутність загальноприйнятого визначення Особливої частини в доктрині кримінального права і кримінальному законодавстві Англії, казуїстичний характер кримінально-правових норм. Часткові спроби систематизації. Закони по окремих видах злочинів: про зраду 1945 р.; про вбивство 1957 р.; про державну таємницю 1989 р.; про викрадення 1996 р.; про тероризм 2000 р. та ін. Дворівнева побудова Особливої частини у Зводі Законів США (Титул 18) та окремих штатів. Закони про шахрайські дії, про податкові злочини, про навколишнє природне середовище, про наркотики, боротьбу з організованою злочинністю та ін. як підсистема Особливої частини (США).

Кримінальна відповідальність за окремі види злочинів (злочинних діянь). Загальна характеристика, особливості національної кримінально-правової регламентації.

3. СПИСОК ЗАКОНОДАВЧИХ ДЖЕРЕЛ, ОСНОВНОЇ ТА ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Кримінальний кодекс України (станом на 22 верес. 2015 р.). – Харків: Право, 2015. – 264 с.

Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии): сб. законодат. материалов / Под ред. И.Д. Козочкина. – Москва: Зерцало, 2001. – 352 с.

Уголовное право Соединенных Штатов Америки: сб. норматив. актов. – Москва: Изд-во Ун-та дружбы народов, 1986. – 160 с.

Уголовный кодекс Федеративной Республики Германии / науч. ред. Д. А. Шестакова; пер. с нем. Н. С. Рачковой. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2003. – 524 с.

Уголовный кодекс Франции / науч. ред. Л. В. Головкин, Н. Е. Крыловой; пер. с фр. Н. Е. Крыловой. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2002. – 650 с.

УК Российской Федерации 1996 г. (по состоянию на 20.10. 2015 г.). – Москва: Рипол-Классик, 2015. – 211 с.

Уголовный кодекс Китайской народной республики / Под ред. А. И. Коробеева; пер. с кит. Д. В. Вичикова. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2001. – 303 с.

х х х

Андрушко П. П. Джерела кримінального права України: поняття, види / П. П. Андрушко // Право України. – 2011. – № 9. – С. 25-41.

Ансель М. Новая социальная защита (Гуманистическое движение в уголовной политике) / М. Ансель. – Москва: Прогресс, 1970. – 312 с.

Баулин Ю. В. Обстоятельства, исключаящие преступность деяния / Ю. В. Баулин. – Харьков: Основа, 1991. – 360 с.

Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях: пер. с итал. / Чезаре Беккариа. – Киев: Ин Юре, 2014. – 240 с.

Берзін П. С. Злочинні наслідки: поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення / П. С. Берзін. – Київ: Вид. дім. “Дакор”, 2009. – 736 с.

Бойко А. И. Преступное бездействие / А. И. Бойко. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2003. – 320 с.

Бурдін В. М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні / В. М. Бурдін. – Київ: Атіка, 2005. – 240 с.

Вельцель Л. Уголовное право ФРГ / Л. Вельцель, Н. Кузнецова. – Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1980. – 214 с.

Вереша Р. В. Суб'єктивні елементи складу злочину: наук.-практ. посіб. / Р. В. Вереша. – Київ: Алерта, 2015. – 88 с.

Воробей П. А. Кримінально-правове ставлення в вину / П. А. Воробей. – Київ: Атіка, 2009. – 176 с.

Впровадження альтернативних видів кримінальних покарань в Україні: посіб. / за ред. О. В. Беци. – Київ: МП “Леся”, 2003. – 116 с.

Готтефредсон М. Загальна теорія злочину / М. Готтефредсон, Т. Герші; пер. з англ. Н. Бордунової. – Харків: Акта, 2000. – 323 с.

Гришук В. К. Поняття, предмет, методи, завдання, функції, система, джерела та принципи українського кримінального права / В. К. Гришук. – Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2009. – 122 с.

Гришук В. К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини / В. К. Гришук. – Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права, 2012. – 736 с.

Гришук В. К. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: порівняльно-правове дослідження / В. К. Гришук, О. Ф. Пасека. – Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 248 с.

Давид Р. Основные правовые системы современности / Р. Давид, К. Жоффре-Спинози; пер. с фр. В. А. Туманова. – Москва: Междунар. отношения, 2003. – 400 с.

Додонов В. Н. Сравнительное уголовное право. Общая часть: монография / В. Н. Додонов. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 448 с.

Ежов А. Н. Наказание в уголовном праве стран Евросоюза (Англии, Франции, Германии): учеб. пособие / А. Н. Ежов, Н. А. Селяков. – Москва: Юпитер, 2005. – С. 96.

Елаян Г. Ф. Основы мусульманского уголовного права: учеб. пособие / Г. Ф. Елаян. – Махачкала: Изд. дом “Прииск”, 2002. – 120 с.

Есаков Г. А. Англо-американское уголовное право: эволюция и современное состояние общей части: монография / Г. А. Есаков. – Москва: ТК “Велби”; Проспект, 2007. – 736 с.

Есаков Г. А. Уголовное право зарубежных стран / Г. А. Есаков, Н. Е. Крылова, А. В. Серебренникова. – Москва: Проспект, 2009. – 336 с.

Жалинский А. Э. Современное немецкое уголовное право / А. Э. Жалинский. – Москва: ТК “Велби”; Проспект, 2004. – 560 с.

Жданов Ю. Н. Европейское уголовное право. Перспективы развития / Ю. Н. Жданов, Е. С. Лаговская. – Москва: Междунар. отношения, 2001. – 232 с.

Житний О. О. Кримінальне право України в міжнародному вимірі (порівняльно-правовий аналіз): монографія / О. О. Житний. – Харків: Одиссей, 2013. – 376 с.

Зінченко І. О. Співучасть у злочині за кримінальним правом України та Англії: порівняльно-правовий аспект / І. О. Зінченко // Вісн. Нац. ун-ту “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”. – Серія: Економ. теорія та право. – № 3 (14). – 2013. – С. 205-216.

Зубкова В. И. Уголовное законодательство европейских стран: сравнительно-правовое исследование: монография / В. И. Зубкова. – М.: Юрлитинформ, 2013. – 328 с.

Иванов А. М. Сравнительное уголовное право: учебник / А. М. Иванов, А. Г. Корчагин. – Владивосток: [б.и.], 2002. – 470 с.

Кваша О. О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність / О. О. Кваша. – Луганськ: Ред.-вид. від. Луган. держ. ун-ту внутр. справ ім. Е. О. Діденка, 2013. – 560 с.

Козлов А. П. Понятие преступления / А. П. Козлов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2004. – 819 с.

Козочкин И. Д. Уголовное право США: успехи и проблемы реформирования / И. Д. Козочкин. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2007. – 478 с.

Кривоченко Л. М. Класифікація злочинів за ступенем тяжкості у Кримінальному кодексі України / Л. М. Кривоченко. – Київ: Юрінком Інтер, 2010. – 120 с.

Кримінальний проступок у доктрині та законодавстві: монографія / за заг. ред. В. О. Тулякова. – Одеса: Юрид. літ., 2012. – 424 с.

Кримінальне право України: Загальна частина: підруч. / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-е вид., переробл. і допов. – Харків: Право, 2015. – 528 с.

Кримінальний кодекс України: наук.-практ. комент. у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-е вид., допов. – Т.1: Загальна частина. – Харків: Право, 2013. – 376 с.

Кросс Р. Прецедент в английском праве. – Москва: Юрид. лит., 1985. – 239 с.

Кудрявцев В. Н. Объективная сторона преступления / В. Н. Кудрявцев. – Москва: Юрид. лит., 1960. – 244 с.

Лейленд Пітер. Кримінальне право: Злочин, покарання, судочинство (англійський підхід) / Пітер Лейленд. – Київ: Основи, 1996. – 207 с.

Лень В. В. Осудність у кримінальному праві і законодавстві: монографія / В. В. Лень; передм. Ю. М. Антоняна. – Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2008. – 180 с.

Малиновский А. А. Сравнительное правоведение в сфере уголовного права / А. А. Малиновский. – Москва: Международ. отношения, 2002. – 375 с.

Навроцький В. О. Кримінальне законодавство зарубіжних держав: питання Особливої частини: лекції / В. О. Навроцький. – Львів: Вид. Львів. держ. ун-ту, 1999. – 56 с.

Никифоров А. С. Юридическое лицо как субъект преступления и уголовной ответственности / А. С. Никифоров. – Москва: ЮрИнфоР, 2003. – 203 с.

Оксамытний В. В. Система уголовных наказаний в Англии / В. В. Оксамытний. – Киев: Наук. думка, 1977. – 144 с.

Панов М. І. Злочин, його види та стадії / М. І. Панов, В. П. Тихий. – Київ: Вид. дім “Промені”, 2007. – с.

Пономаренко Ю. А. Виды наказаний по уголовному праву Украины / Ю. А. Пономаренко. – Харьков: Финн, 2009. – 344 с.

Пономаренко Ю. А. Штраф як вид покарання у кримінальному праві України (за результатами реформи 2011 р.) / Ю. А. Пономаренко. – Харків: Право, 2012. – 80 с.

Примерный Уголовный кодекс США. Официальный проект Института американского права: пер. с англ. / Под ред.

Б. С. Никифорова; пер. с англ. А. С. Никифорова. – Москва: Прогресс, 1969. – 303 с.

Пудовочкин Ю. Е. Понятие, принципы и источники уголовного права: Сравнительно-правовой анализ законодательства России и стран Содружества Независимых Государств / Ю. Е. Пудовочкин, С. С. Пирвагидов. – Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2003. – 296 с.

Савченко А. В. Кримінальне законодавство Країни та федеральне кримінальне законодавство Сполучених Штатів Америки: комплексне порівняльно-правове дослідження: монографія / А. В. Савченко. – Київ: КНТ, 2007. – 594 с.

Серебренникова А. В. Уголовное право зарубежных стран: учеб. пособие для вузов / А. В. Серебренникова, Н. Е. Крылова, Г. А. Есаков. – Москва: Проспект, 2009. – 336 с.

Старовойтова Ю. Г. Загальна частина кримінального права Англії та США: навч. посіб. – Київ: Атіка, 2012. – 104 с.

Уголовное право зарубежных стран. Общая и Особенная части: учебник / под ред. И.Д. Козочкина. – 3-е изд., перераб. и доп. – Москва: Волтерс Клувер, 2010. – 1056 с.

Уголовное право зарубежных стран. Общая и Особенности части: учебник для магистров / Под ред. Н. Е. Крылова. – Изд. 4-е. – Москва: Юрайт, 2013. – 1054 с.

Ферри Э. Уголовная социология / Э. Ферри. – Москва: ИНФРА-М, 2005. – 658 с.

Флэтчер Дж. Основные концепции современного уголовного права / Дж. Флэтчер, А. В. Наумов. – Москва: Юристь, 1998. – 512 с.

Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації / М. І. Хавронюк. – Київ: Юрисконсульт, 2006. – 1048 с.

Хавронюк М. І. Сучасне загальноєвропейське кримінальне законодавство: проблеми гармонізації: монографія / М. І. Хавронюк. – Київ: Істина, 2005. – 264 с.

Яценко С. С. Основні питання Загальної частини кримінального права іноземних держав: навч. посіб. / С. С. Яценко. – Київ: Вид. дім. “Дакор”, 2013. – 168 с.

Навчальне видання

Електронне видання

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПОРІВНЯЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ
ПРАВО”

галузь знань 08 “Право”,
спеціальність 082 “Міжнародне право”,
перший (бакалаврський) освітній рівень

У к л а д а ч і: ТАЦІЙ Василь Якович,
ПАНОВ Микола Іванович,
ТЮТЮГІН Володимир Ілліч,
САМОЩЕНКО Ігор Вікторович,
ХАРИТОНОВА Олена Володимирівна

Відповідальний за випуск *М. І. Панов*

Редактор *В. В. АрнаUTOва*
Комп’ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2015

Підп. до друку 2015. Вид. № 142.
Зам. № 142.